

Васильчук І.П.
доктор економічних наук, професор
Державний університет економіки і технологій
м. Кривий Ріг, Україна

ОЦІНКА ТРЕНДІВ РИНКУ «ЗЕЛЕНИХ» ОБЛІГАЦІЙ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Вирішення глобальних проблем людства, пов'язаних із зміною клімату, та розбудова вуглецево-нейтральної економіки потребують значних інвестицій. Лише тільки у Європі дефіцит приватних інвестицій, які могли б бути спрямовані на досягнення цілей Європейського «Зеленого» курсу протягом

2020-2023 років, оцінювалися у \$800 млрд. [1]. З метою мобілізації коштів для переходу до низько-вуглецевих технологій в останні роки активно використовують такий борговий фінансовий інструмент як «зелені» облігації.

За поширенням трактуванням «зелені» облігації – це такий самий борговий інструмент, як і звичайні облігації, але надходження коштів призначається для фінансування екологічних проектів, які передбачають створення позитивного впливу на навколишнє середовище [2]. До основних переваг «зелених» облігацій перед звичайними облігаціями відносять наступні: підвищення прозорості базових активів шляхом розкриття інформації про цільове використання надходжень; відповідність довгострокових часових горизонтів емітента з часовими горизонтами інвестора; підвищення репутації емітентів; звільнення від податків або знижені ставки податків; нижча вартість запозичення грошей; підвищення обізнаності серед інвесторів та можливість створення більш диверсифікованого пулу інвесторів. Саме ці особливості і переваги і послугували поштовхом до розвитку ринку «зелених» облігацій в останні роки [1; 2].

Оцінка трендів ринку дозволила виявити, що в останнє десятиріччя обсяги емісії «зелених» облігацій, випущених у всьому світі, різко зросли. У 2014 році було випущено «зелених» облігації на суму \$37 млрд., у 2016 році – на суму \$81 млрд., у 2019 році – вже на суму \$266 млрд., у 2020 році – на \$297 млрд., а у 2021 році ця цифра досягла максимуму в приблизно \$582 млрд. та дещо знизилася у 2022 році, коли обсяги випущених «зелених» облігацій становили \$487 млрд. При цьому майже 2/3 коштів, залучених від випуску «зелених» облігацій, спрямовувалися у відновлювану енергетику - 43% та на проекти з енергоефективності - 24% [1; 2].

Аналіз ринку «зелених» облігацій в розрізі регіонів встановив, що у 2022 році європейські країни випустили «зелених» облігацій на суму приблизно \$229 млрд, що робить їх провідним регіоном у світі шостий рік поспіль. Азійсько-Тихоокеанський регіон посів друге місце в рейтингу, випустивши «зелені» облігації на суму \$133 млрд. у цьому році. У всіх регіонах спостерігалася зниження випуску «зелених» облігацій у 2022 році порівняно з попереднім роком. У цьому ж році випуск «зелених» облігацій у Китаї перевищив \$85 млрд., тоді як Сполучені Штати посіли друге місце з обсягами на суму \$64 млрд. За оцінками експертів таке швидке зростання ринку сприяло планам трансформації

економік світу на засадах сталого розвитку, реалізації проектів з енергоефективності та скороченню викидів, що допомагає реалізовувати плани досягнення вуглецевої нейтральності. Серед європейських країн з найбільшими обсягами випущених «зелених» облігацій у 2022 році була Німеччина, за нею йдуть Франція та Нідерланди. Франція та Німеччина були не лише найбільшими країнами в Європі за випуском «зелених» облігацій, але й другою та третьою країнами у світі з найвищою вартістю випущених «зелених» облігацій після США. Ці ж дві країни – Німеччина та Франція – були провідними емітентами «зелених» облігацій у Європі за вартістю і у попередніх 2020-2021 роках [1; 2].

Аналіз в розрізі емітентів облігацій виявив, що найбільшими емітентами «зелених» облігацій у Європі були фінансові корпорації, за ними йшли суверенні емітенти (уряди країн) та нефінансові корпорації, на які припадало близько 90% загальної кількості випущених «зелених» облігацій. Слід наголосити, що «зелені» облігації були основним інструментом для емітентів державного сектору для реалізації екологічних проектів на рівні країни, на них припадає 61% від загальної кількості випущених облігацій. Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) випустив свої перші «зелені» облігації у 2017 році, що спровокувало швидкий розвиток такого боргового інструменту. Міжурядові організації організації, включаючи Світовий банк, також у перші роки домінували у емісіях облігацій, однак в останні роки саме уряди та корпорації стають основними емітентами [2]. Аналітики ринку зазначають, що в останні роки все більше традиційних інвесторів звертають увагу і вкладаються у «зелені» облігації, що сприяє розширення кола інвесторів і перетікання капіталу від традиційних сфер заробітку, до специфічних, таких як «зелені» інвестиції чи інвестиції за критеріями ESG (екологічні, соціальні та управлінські критерії).

Проведений аналіз дозволяє зробити висновки, які можуть бути релевантними і для фінансування проектів з відновлення України на принципах сталого розвитку, насамперед, розбудови кліматично-дружньої економіки: по-перше, «зелені» облігації стають традиційною практикою для ринку боргових інструментів і все більше інвесторів вкладаються у такі облігації; по-друге, створено відповідну інфраструктуру ринку «зелених» облігацій та розроблені відповідні нормативні документи, що полегшує процес інвестування і дозволяє скористатися досвідом «кращий» практик; по-третє, НБУ прийняв Політику щодо розвитку сталого фінансування до 2025 року, що створює передумови для розвитку ринку та відновлення економіки у руслі європейської політики.

Література:

1. World Bank (2023). *Green, Social, and Sustainability (GSS) Bonds. Market Update*. URL: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/98c3baab0ea4fc3da4de0e528a5c0bed-0340012023/original/GSS-Quarterly-Newsletter-Issue-No-2.pdf>
2. Climate Bonds Initiative (2023). *Sustainable Debt Market Summary. H1 2023*. URL: <https://www.climatebonds.net/resources/reports/h1-market-report-2023>